

JIM ROGERS

BÝKEM V ČÍNĚ

INVESTUJTE ZISKOVĚ NA NEJVĚTŠÍM TRHU SVĚTA

Grada Publishing

JIM ROGERS

BÝKEM V ČÍNĚ

INVESTUJTE ZISKOVĚ NA NEJVĚTŠÍM TRHU SVĚTA

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

Edice Finanční trhy a instituce

Jim Rogers

Býkem v Číně

Investujte se ziskem na největším trhu světa

Přeloženo z anglického originálu A Bull in China.
Published by Random House, Inc.

Překlad Bc. Radomír Čížek
Vydala GRADA Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7 jako svou 4617. publikaci

Foto na obálce allphoto.cz
Realizace obálky Jan Dvořák
Sazba Jan Šístek
Odpovědný redaktor Ing. Jan Sůsa, CSc.
Počet stran 200
První vydání, Praha 2011
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© **GRADA Publishing, a.s., 2011**

ISBN 978-80-247-4086-7 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-7277-6 (elektronická verze ve formátu PDF)
ISBN 978-80-247-7278-3 (elektronická verze ve formátu EPUB)

GRADA Publishing: *tel.: 234 264 401, fax 234 264 400, www.grada.cz*

Obsah

O autorovi	7
Úvod: Nenaskočíte si na projížďku Čínou?	9
1. Investování: Od „Mao-caps“ ke „small-caps“	19
2. Riziko: Nebezpečí úspěchu	41
3. Společnosti: Ať rozkvete tisíc značek	65
4. Energie: Ne tak černá	81
5. Doprava: Dláždíme cestu	101
6. Turismus: Pospěšte si, pospěšte si a honem jinam	115
7. Zemědělství: Už jste investovali?	139
8. Zdravotnictví, vzdělání, bydlení: Sloužit davům	163
9. Rozvíjející se Čína: Lidová republika zítřka	181
Dodatek	195

**Pro moji čínsky hovořící dceru, Happy – moji nejlepší investici
ze všech.**

O autorovi

Jim Rogers se narodil 19. října 1942. První práci si našel už ve svých pěti letech – sbíral prázdné lahve na baseballových utkáních. Vyrůstal v Demopolisu v Alabamě, později získal stipendium na Yale. Po absolvování nastoupil na Balliol College v Oxfordu, kde si zasloužil svůj první zápis do Guinnessovy knihy rekordů jako kormidelník posádky. Po krátkém působení v armádě začal pracovat na Wall Street. Spoluzaložil globální investiční partnerství Quantum Fund. V 70. letech se hodnota jeho portfolia zvýšila o 4 200 %, zatímco index S&P vzrostl o méně než 47 %. Rogers se pak ve 37 letech rozhodl odejít do důchodu, ale rozhodně nezahálel ani potom.

Nadále spravoval vlastní portfolio, nastoupil jako profesor financí na Columbia University Graduate School of Business a začal působit jako moderátor pořadů The Dreyfus Roundtable (Dreyfusův kulatý stůl) na stanici WCBS a The Profit Motive na FNN. Zároveň se připravoval splnit si svůj celoživotní sen – cestu kolem světa na motocyklu. A skutečně posléze ujel více než 100 000 mil napříč šesti kontinenty a vytvořil tak svůj druhý Guinnessův rekord. Tato cesta se stala předmětem Rogersovy první knihy, *Investment Biker (Investor motorkář)* (1994).

Rogersovo tzv. Millenium Adventure 1999-2001 (Dobrodružství tisíci-letí) – jeho třetí zápis do Guinnessovy knihy – jej a jeho ženu zavedlo do 116 zemí, přes polovinu z dějišť třiceti občanských válek světa. Na této cestě ujeli více než 152 000 mil. Jeho druhá kniha *Adventure Capitalist (Kapitalista – dobrodruh)* tuto neuvěřitelnou cestu popisuje. Nyní je Jim Rogers komentátorem pro Fox News a pro další zprávy a tištěná média. Žije se svou ženou a dcerou v New York City. Další informace o něm může zájemce najít na jeho webových stránkách www.jimrogers.com.

Neprahněte po rychlých výsledcích, ani nevyhledávejte malé výhody. Hledáte-li rychlé výsledky, nedosáhnete konečného cíle. Jste-li vedeni na scestí malými výhodami, nikdy neuskutečníte velké věci.

Konfucius

Revoluce není večírek.

Mao Ce-tung

Úvod: Nenaskočíte si na projížďku Čínou?*

Proč investovat v Číně?

Věřím, že po přečtení této knihy se vy a mnoho dalších lidí budete ptát: Proč ne?

To přesně jsem si říkal v roce 1984, když jsem se snažil stát se prvním člověkem ze Západu – možná prvním člověkem vůbec – který projel na motorce napříč Čínou. Jako spoluzakladatel globálního investičního fondu Quantum jsem v té době vydělával dost na to, abych seděl doma na Manhattanu a počítal své dividendy. Já jsem však byl vždy jedním z těch kapitalistů – dobrodruhů, kteří raději viděli, cítili a ochutnávali skutečnou akci, než aby jen seděli v konferenční místnosti a civěli do grafů a tabulek.

Vyměnil jsem svůj třídílný oblek za helmu, hodil jsem se do kůže a mým hlavním cílem bylo objet na motorce celý svět. Chtěl jsem vidět tolik měnících se společností a ekonomik, kolik se vleze na můj tachometr. Dostat se na vlastních kolech k Velké čínské zdi a smět si prohlédnout tak velkou porci lidství bylo perfektním útekem od tlaků Wall Streetu.

Nakonec mi vyřizování té spousty povolení požadovaných Čiňany zabralo více času a zastávek, než jak dlouho mi trvalo překonat tři tisíce mil od pobřeží Šanghaje až na Karakoramskou silnici k hranicím s Pákistánem.

Předpokládám, že všechny ty úřední papíry jsem nejspíš získal, protože se nikdo jiný nikdy ani neodvážil zeptat, zda může udělat něco tak šíleného.

Moje dlouhá jízda nebyla ani zdaleka procházkou růžovým sadem. Cesty se měnily v písek nebo byly zatopeny při záplavách. Značením objížďek se vůbec nedalo řídit. Kameny deformovaly má kola, ale náhradní

* pozn. překl. Čínská jména osobní a zeměpisná jsou uváděna v české transkripci. Ostatní, hlavně názvy podniků, jsou v pchin-jin, tj. v čínské národní abecedě založené na latince. Oficiálním platidlem v Čínské lidové republice je renminbi (v pchin-jin, v české transkripci žen-min-pi), jehož ISO kód je CNY. Jeho jednotkou je yuán, v české transkripci jüan. Tohoto se budeme držet.

díly byly vzácností, stejně jako byly v té době vzácností i čínské restaurace – když jsem ale nějakou našel, strašně jsem si pochutnal. Po tak dlouhé jízdě s krkem strnulým k zbláznění si ze mě doktor z malého města udělal jednoho z prvních pokusných králíků ze Západu, kteří byli v Číně propíchnuti akupunkturními jehlami. Dopravní policisté mě stavěli častěji než stavějí američtí policisté motorkáře na silných strojích, musel jsem se opatrně proplétat tehdy národem řidičů první generace a jednou mi došel benzín přímo před vojenskou základnou nejvyššího utajení. Prosit o přebytečný litr navíc od Čínské lidové osvobozené armády bylo těžké, ale nakonec mi pomohli vrátit se na cestu. V němém úžasu jsem však zůstal na diskotéce v parku malého města, když mě jeden milý mladý čínský muž požádal, abych se stal jeho tanečním partnerem při foxtrotu. Jen málo lidí se tehdy mohlo chlubit svou znalostí obchodní angličtiny a místní si nebyli jisti, jak si vysvětlit blondátoho „zahraničního ďábla“ z Alabamy bez banja v ruce, ale zato s vrstvou prachu z pouště Gobi v tváři.

Byl jsem svou cestou tak nadšen, že jsem projel Čínu ještě dvakrát, v roce 1988 a 1990, a poté jsem se o to pokusil v upraveném mercedesu v rámci impozantní tříleté cesty dlouhé 152 000 mil, abych oslavil nové tisíciletí. Pokaždé, když jsem se vracel na čínskou půdu, cítil jsem se, jako bych přijížděl do úplně nové země. A viděl jsem jasně, že všechny moje předpoklady o rychle se měnící Lidové republice byly zjevně špatné. Zjistil jsem, že Číňané a já jsme naprosto rozdílní: bezohledný individualista vychutnávající si svobody volné cesty a úspěchu na svobodných trzích, oproti skupinově smýšlejícím, státem kontrolovaným bezbožným komunistům.

Stran víry jsem se však během jedné z prvních nocí na cestě přesvědčil o opaku. Ubytoval jsem se v hotelu na muslimském dálném západě, kde se napříč lobby barem napínal transparent s nápisem „DŮM BOHA“. Kromě toho jsem cítil, že pokud lidé, kteří řídí Čínu, dali nestoudnému yankeeskému obchodníkovi – mně – šanci vstoupit do země, musela se dít nějaká zásadní změna.

Jak rád bych řekl, že jsem tam byl pátrat po začínajících firmách nebo levných akciích. V té době jsem však netušil, že by mohli tito lidé za dvacet let předsedat jedné prosperující ekonomice. Čínský nejvyšší vůdce Teng Siao-pching v roce 1978 znovu nastartoval tradice podnikání potlačované po desítky let válkami, občanskými sváry a komunistickým dogmatem. A tak mi mé cesty poskytly ohromný obecný náhled

na „cestu ke kapitalizmu“, na kterou se Čína vydala. Čínské akciové trhy zatím nebyly otevřené pro podnikání, ale skutečné trhy – takové, kde lidé nakupují ryby nebo metr hedvábí – mi ukázaly, že rolníci už ochutnávají plody deregulace a volného podnikání. Způsob, jakým kolísala cena vodních melounů, než dosáhla správné úrovně nabídky a poptávky, a způsob, jakým prodejci smlouvali, ve mně probudily přání koupit si několik futures kontraktů na melouny.

Číňané najednou budovali své vlastní kariéry a plánovali, jak pro své děti dosáhnout lepšího života. Úžasný potenciál a podnikatelský duch miliardy lidí byl uvolněn. Nikdy jsem nedokázal potlačit vzrušení, když jsem slyšel nového majitele restaurace hrdě hovořit o vysokých mzdách ve svém podniku nebo když jsem se vrátil a našel farmáře, který své úspory investoval do vlastní továrny na koberce, když jsem sledoval děti, které vydělávají peníze na kulečnickovém stole při hře monopolů, nebo když jsem viděl jednoho nenasytného rolníka, jak se právě stává „králem ovocných sadů“ koupí všech pozemků s jabloněmi ve svém kraji. A aby to vše bylo ještě více vzrušující, dojal mě způsob, jakým se lidé opět navraceli k tradicím, které po staletí Číně pomáhaly být lidrem ve světovém obchodě, vědě a inovacích.

Netvrdím, že všechny mé výjezdy do Číny ze mě učinily skutečného „experta“ na Čínu. Možná ale trochu ano. Nikdy jsem ani nepatřil k těm šilencům, kteří měli závratě z představy více než miliardy platicích zákazníků. Ještě nedávno, v roce 2004, kdy ceny čínských akcií zatížené státem drženými podíly a zvýšenou regulací stagnovaly, jsem o investování hovořil tak pesimisticky, že celočínská televizní stanice ve vysílání mimo Peking můj komentář cenzurovala.

Presvědčení, které jsem získal ze sedadla svého motocyklu – a postupem času jsem se v něm utvrdil pomocí chladných čísel – mě stále vedlo k tomu, abych vás pozval na palubu lodi „zisková cesta Čínou“. Na této cestě bude jistě těžký terén, ale jsem přesvědčený, že ti, kteří ji projedou, uvidí skutečné dlouhodobé zisky. Ten těžký terén ve skutečnosti poskytne investorům nejvíce nákupních příležitostí – takže čím těžší, tím lepší.

Dá se říct, že napsat tuto knihu mě stálo 23 let a přes 15 000 mil. Takže věřím, že ji použijete jako svou cestovní mapu ziskového investování v Číně. Jak praví jedno čínské rčení: „Chcete-li znát cestu před sebou, zeptejte se těch, kteří po ní putovali.“

Když jsem poprvé pohlédl na panoramata čínských měst, byla jednotvárná a prázdná, lemovaná několika věžáky sovětského stylu. V roce 1990 byla města přečpaná stavebními jeřáby (samotná Šanghaj má v provozu nejvíce jeřábů na světě). Teď už jich tolik nevidíte, protože základy moderních budov již byly položeny. Svět se nyní baví sledováním toho, co na těchto základech vyroste. A po letech přešlapování na místě se to samé konečně děje i s čínskými akciovými trhy.

Po téměř tři desetiletí je Čína nejrychleji rostoucí zemí na světě. S mírou úspor a investic převyšující 35 % mezi jejími 1,3 miliardami lidí, a zahraničními rezervami, které jsou už nejvyššími na světě, je připravena stát se v budoucnosti nejdůležitější zemí.

Půjdu ještě o krok dále: právě jako 19. století patřilo Anglii a 20. století Americe, tak bude 21. století patřit Číně chystající se převzít nadvládu. Než se dostanu k samotným nápadům na obchodování s čínskými akciemi, nejlepší radou, jakou vám mohu dát, je, abyste naučili své děti a vnoučata čínštinu. Bude to totiž nejdůležitější jazyk jejich života.

Když se dívám na dnešní Čínu, vidím velký růstový potenciál v čínském průmyslu, včetně energetiky, turismu a médií, zemědělství, infrastruktury, high technologií – a zdůrazňuji to i proto, že budou také nejvíce „recesi odolnými“. Pro ty, kteří jsou ochotni odložit staré předsudky a posunout se v čase, čekají na svoje objevení budoucí AT&T, Microsoft a General Motors.

Nedivte se, že jsem býkem, když přijde řeč na obchod v Číně.

Následně detailně vysvětlím mechaniku nakupování akcií v čínském neustále rostoucím zástupu kotovaných společností. Proberu nejšíkvnější způsoby výběru nejlepších akcií v Šanghaji, Šen-čenu, Hong Kongu nebo dokonce i v New Yorku, přímo od vašeho brokera. Velký počet burz v Číně a mnohovrstevné regulace se mohou na první pohled zdát nesrozumitelné. A tak se zpočátku pokusím objasnit matoucí čínské A-akcie a B-akcie a abecedně budu citovat další nástroje jako ADR (American Depositary Receipts, akcie neamerických společností volně obchodovaných na amerických trzích; běžný způsob, jak mohou zahraniční společnosti získat přístup na americké trhy, který usnadňuje Američanům investování v Číně). Budu pečlivě posuzovat zrychlující se proces zdánlivě neodolatelné primární emise akcií (IPO). Především chci snížit vaše obavy a ujistit, že když přijde řeč na vaše peníze, nic se neztratí v překlada.

Po cestě nabídnu své analýzy čínské ekonomiky a nastíním dynamiku, která hýbe zisky a inovacemi. Přejdu k významným vládním politikám, jež ovlivňují domácí průmysl a globální trhy – jak bylo představeno v posledním Pětiletém plánu, který zveřejňují představitelé čínského státu a který je pro celou zemi klíčovým projektem. A mám v úmyslu ukázat jednotlivcům i institucionálním investorům způsob, jak těžit z rozvíjejících se trendů, kterých mohou využít jen bedliví pozorovatelé Číny. Podle potřeby budu vycházet z politiky Světové obchodní organizace (WTO), kam Čína vstoupila v roce 2001. Změny v regulaci, snížení cel a příslib lepšího přístupu na trh pro zahraniční firmy právě začínají v mnoha případech vytvářet konkurenci v odvětvích jako bankovníctví, média a telekomunikace. Někteří ekonomové, kteří zastávali tvrdou linii při jednání s Čínou v roce 2001, varovali, že snižování obchodních překážek by mohlo ublížit domácímu průmyslu – ale zdá se, že liberalizovaná pravidla pro import a export pouze otevřela prostor pro širší obchod mezi oběma stranami a urychlila inovace v čínských těžkopádých odvětvích.

V užitečném odstavci „Jimova čínská složka“ představím některé zajímavé nové společnosti, které rostou spolu s novou Čínou. Nabídnu burzovní symboly, základní popis trendů v ziscích a tržbách a důležité pozadí každé společnosti. Některé z nich jsou již všeobecně akceptovanými lidry ve svých odvětvích, další právě ladí svou strategii, jak se prosadit na rozvíjejících se trzích. Mnoho z nich vykazuje oslnivé fundamenty, většina však má před sebou ještě dlouhou cestu. Všechny jsou míněny spíše jako příklady než konkrétní výběry nebo doporučení. Uvedu také zahraniční společnosti, které významně profitují z expanze Číny, ty ale nejsou hlavním objektem mého zájmu. Spíše bych vás rád seznámil s potenciální hodnotou společností, jejichž jména jste nikdy neslyšeli a jež je těžké vyslovit. Téměř všechny vykazují snadno spočítatelné zisky.

Čínská historie, stará i nová, mi dá vodítka k pochopení cílů Číny i metod, kterých chce použít a umožní mi pochopit, co nám může přinést budoucnost. Nebudu se ovšem vyhýbat ani přísnému pohledu na potenciální nástrahy, ať již se jedná o geopolitické napětí nebo ekologické hrozby.

Tato kniha není míněna jako nějaký sebejistý průvodce mými včerejšími bezpečnými sázkami. Neodhalím, které z akcií vlastním já osobně, nepovažuji to za konflikt zájmů, ale protože svět má již dost slepých

následovníků. Než abych vám radil kdy a kde investovat, což jsou věci, které záleží na každém jednotlivém investorovi, raději vám poskytnu odpovědi na otázky jak a proč, které vám pomohou podílet se na úžasné růstové trajektorii Číny.

V mé předchozí knize *Žhavé komodity** jsem ukázal, jak čísla, která neodrážela skutečnou nabídku a poptávku, zaručovala dlouhodobý, dvě dekády trvající býčí trh v celé třídě investic, kterou většina lidí ignoruje. Komodity budou mimochodem dalším skvělým způsobem, jak profitovat na čínské expanzi, protože rostoucí poptávka země po čemkoliv od mědi a niklu až po sojové boby a ropu bude hnát světové ceny po mnoho let nahoru. Vlastnění kousku věcí, bez nichž čínská žhavá ekonomika prostě nemůže fungovat, znamená menší starosti s vládou, managementem nebo penzijními fondy. A vlastníte-li komodity, Číňané vám vždy zaplatí včas.

V této knize chci ovšem načrtnout daleko širší spektrum možností pro podílení se na čínské budoucnosti. Stejně jako jsem to už udělal v případě trhu s komoditami, chci i zde lidem ukázat další trh stojící na začátku velmi dlouhé jízdy směrem vzhůru – bez ohledu na obtíže, se kterými se na této cestě setkáte.

Aby nedošlo k omylu – chci uvést, že mé sebevědomí není založeno na nostalgii z mých cest. Pokud nejste mnichem nebo jste nestrávili posledních deset let v jeskyni, jste si nejspíš vědomi toho, že čínské otevření se světu vedlo k největšímu hospodářskému boomeru od dob anglické průmyslové revoluce.

Jeden můj čínský přítel, který to všechno prožil, to komentoval: „Naše země se prakticky zvedla z finančního dna. V roce 1980, právě před úsvitem ekonomických reforem, bylo čínské HDP na osobu měřené paritou kupní síly pouhých 410 dolarů, v porovnání s 12 230 dolary, kterého dosahovaly v té době v USA. Zatímco světová ekonomika si po druhé světové válce užívala několik desetiletí dlouhý růst, my Číňané jsme byli v totální izolaci; za zavřenými dveřmi se naši politici pokoušeli o socialistickou utopii. Žádné soukromé vlastnictví, protože všechno patřilo státu. Žádná hospodářská soutěž, protože všechno bylo centrálně řízeno. Žádná konkurence, protože jídlo, oblečení, dokonce i olej na vaření byly na příděl, většinou tak akorát na přežití. Žádné odvětví služeb, protože

* *Hot Commodities*

jste měl vždy sloužit lidu, ne sám sobě. Změna zaměstnání, profesí, zaměstnanců nebo zavádění čehokoliv nového bylo nemožné, protože váš společenský status byl daný od okamžiku, kdy jste se narodili. Žádné kapitálové trhy, protože kapitál měl nálepku zdroje všeho zla. To je ten důvod, proč žádný další skok v našich životech nemůže být tak ohromující jako tento.“

Hodnota čínské ekonomiky, která od počátku 80. let roste průměrným tempem 9 % ročně, se každých deset let více než zdvojnásobuje a nevykazuje známky zastavení.

Pokud bude trend pokračovat, Čína během dvaceti až třiceti let předstihne USA a stane se největší světovou ekonomikou. Čína navíc během roku 2006 přilákala téměř 70 miliard dolarů přímých zahraničních investic, což v kombinaci s jejími obchodními přebytky přivedlo pekingské rezervy zahraničních měn nad hodnotu 1,2 bilionu dolarů (nyní největší na světě). Čínská výroba zboží dlouhodobé spotřeby vzrostla během jedné ohromující dekády stokrát.

Všechna tato čísla jsou ovšem pouze startovní čarou. Uhlazené věže úřadů a montážní linky rostoucí z rýžových polí neznamenají tolik jako neměřitelné pokroky v chování lidí, v mezinárodním uznání a v příležitostech k úspěchu. V městských oblastech vystřídali tradiční pozdrav „Už jsi dnes jedl?“ za „Už jsi dnes surfoval po internetu?“. Čínští manažeři, inženýři, umělci, sportovci a designéři již vedou svět do „století Číny“.

Právě zde mi Čína připomíná Ameriku na konci 19. století – ta právě vstoupila na světovou scénu po občanské válce a politických nepokojích. To byla éra takzvaných loupeživých baronů, rozvíjejících se nových měst jako Chicago a vynálezů formujících technologie jako telefon a žárovka, a také éra hlavních mezinárodních společností jako Standard Oil. Bylo to období nespoutané expanze podniků a formování klíčových odvětví. Také tehdy existovala spousta znepokojení, která investory děsila: atentáty na prezidenty, rasové nepokoje, pracovní stávkové akce a občanské spory, nízké dodržování lidských práv, několik hospodářských depresí, zkorumpované vlády a obchodní praktiky. Právě zde se nyní nachází Čína: Divoký Východ srovnatelný s Divokým Západem. Představte si, jak nejistá se světu jevila budoucnost Ameriky v roce 1908; Čína se dnes zdá být zrovna tak chaotická a plná výzev. Pohled na vývoj amerických investic mezi roky 1908 a 2007 mi však dodává k Číně roku 2008 velkou

důvěru. Americká ekonomika ve skutečnosti v roce 1907 kolabovala a pochybovači jásalí. Přesto ale i ti, kteří tehdy koupili na vrcholu, se brzy vrátili zpět na své.

Naskakování do rozjetých vlaků – a zejména takto velkého vlaku – nikdy nebylo mým stylem. Své nejlepší investice jsem obvykle učinil, když jsem vystoupil z davu. Ano, čínské akcie se odrazily ode dna medvědího trhu v roce 2005 a rostou. Ovšem situace, kterou odhaluji na těchto stránkách, bude trvat století. Potřebujeme se připravit na příležitosti, které se nám samy představují.

Chcete se podílet na růstu rychle vzkvétajících společností sídlících v Pekingu? Profitovat z rostoucí kupní síly největší střední třídy, jakou kdy svět viděl? Participovat na ohromném čínském potenciálu pro spotřební zboží, nebo možná solidních průmyslových exportů? Nebo byste radši měli podíl na čínském úsilí při rozvoji měst a nemovitostí? Nebo přiložíte ruku k dílu při vytváření prvního výtečného čínského vína? Chcete obchodovat s měnou, máte-li tu možnost? Možná chcete investovat do čínské komoditní společnosti, abyste profitovali z rostoucí poptávky i nabídky, nebo do zemědělské společnosti, které se nově dostává vládní podpory. Možnosti jsou stejně neomezené jako země samotná.

Nyní je čas angažovat se v Číně a ve všech věcech s Čínou spojených. Pokud můžete, jeďte tam. A jestli jste už na Velkou čínskou zeď jednou vylezli, vraťte se a uvidíte velké změny. Dokonce i doma se můžete přihlásit na lekce tai-či a studovat čínskou medicínu. Přečtěte si některé z dobrých knížek o životě v současné Číně. Pusťte si jejich filmy. Smyslem toho všeho je získat představu, jak čínští lidé nahlízejí na svět a jak žijí. Pokuste se zjistit, jak budou čínští spotřebitelé utrácet *svoje* těžce vydělané peníze a kam by je mohli umísťovat, aby se jim zhodnocovaly.

Jak jsem již říkal, jsem natolik velkým optimistou v dlouhodobých vyhlídkách Číny, že jsem zaměstnal čínskou chůvu, která vychovává mou dceru Happy*, narozenou v roce 2003 a již šťastně hovořící čínsky. Znovu vám dám stejnou radu: zbavte se dolaru, naučte své děti čínsky a kupujte komodity.

* pozn. překl.: v překladu Šťastná

Poté se zamyslete a selským rozumem najdete rozvíjející se čínské značky s konkurenční výhodou. Dejme tomu, že jste automechanik. Pravděpodobně toho víte velmi mnoho o autech a motorech a o výhodách a nevýhodách různých modelů nebo o průlomových návrzích. Doporučuji vám tedy prozkoumat čínský automobilový průmysl a najít něco, čemu věříte. Pokud jste kadeřnice, měla byste mít vytříbený smysl pro módní značky nebo kosmetiku. Jen si uvědomte: víte toho o těchto věcech mnohem více než všichni brokeri na Wall Street.

Abyste prošli svou vlastní cestou ke zbohatnutí v Číně, měli byste použít svou vášeň a iniciativu. Možná narazíte na příští čínský ekvivalent „blue chip“, který čekají dekády růstu. Počítejte a neposuzujte Čínu odlišně od kteréhokoliv jiného místa. Buďte skeptičtí a držte se toho, čemu rozumíte. Úspěšnými se v životě stanou lidé, kteří zjistí, co chtějí, drží se toho a velmi bedlivě to sledují. Pouze vy můžete nalézt způsob, jak se stát svým vlastním býkem v Číně.

Dovolte mi zdůraznit: toto není katalog žhavých tipů nebo dokonce doporučení. Spíše jde o můj vlastní průzkum obchodních událostí v Číně. Vybrané společnosti mohou a nemusejí být úspěšné. Jsou zkrátka jen některými z nejzajímavějších startovních bodů, které znám. Chci vás tím přimět provést si svůj vlastní domácí úkol. Následováním svých instinktů a znalostí čísel nejspíš vy sami odhalíte čínské společnosti a odvětví, o kterých zde není ani zmínky.

Když moje generace vyrůstala, rodiče nás varovali, že Čína je místem, kam se můžeme propadnout, když budeme kopat díry v písku. Byl to opačný konec Země. Ještě dnes vidíme mnoho „expertů“, kteří si stále vydělávají na živobytí tím, že straší lidi povídkami o zemi, která byla ještě nedávno naším ideologickým nepřítelem. Investoři by měli být opatrní, ale strach z neznámého a ze zahraničí by neměl lidi držet pozadu. Nemáme čas na to, abychom strkali hlavy do písku.

Od doby, kdy jsem začal plánovat svou první cestu po Číně, se svět pohnul rychleji než kdejaký Harley-Davidson. Komunistické slogany jsou stejně staré jako Maovy čepice. Dokonce i ve Vietnamu vystřídal války hospodářský rozmach. Také Indie se vymanila ze „stavu nouze“ z dob Indiry Gándhiové a vyvázala se z izolace. Za méně než polovinu mého života se tři miliardy Asiátů staly součástí světové ekonomiky. Co se týče financí, centrum dění se posunulo ještě dramatičtěji. V roce 2002

bylo dvacet tři z největších dvaceti pěti IPO na světě ohlášeno na Wall Street, v roce 2006 to bylo pouze jedno.

Přijetí naprosto zřejmých věcí někdy vyžaduje nejobtížnější změnu v nastavení mysli. Lidé zírali na čínské ukazatele po dlouhá léta. Pouze pár lidí mimo zemi však bylo ochotno přijmout objektivní dlouhodobý pohled – nebo bylo schopno zahodit komfort, který si dopřávali při pohledu na světovou geografii zažitým způsobem (se Spojenými státy v centru dění). Investoři mohou dosáhnout přinejmenším diverzifikací tolik potřebné ochrany před budoucím oslabením USA, stejně jako jsem já rozdělil své finanční prostředky na dvacet osm zahraničních trhů. Možná jen stačí věnovat pozornost moudru Konfucia, který před dvěma a půl tisíci lety varoval: „Pokud člověk nemá ponětí o tom, co je vzdálené, vbrzku toho bude litovat.“

Stejně jako v případě komoditních trhů vyzývám všechny z nás, abychom se dlouze zadívali a spatřili to, co se nachází přímo před našimi nosy. Čína je blíž, než si myslíte. Pokud stále potřebujete přesvědčovat, udělejte si průzkum věcí, které se právě nacházejí ve vašem domě, od elektroniky po oblečení, od knih ke hračkám, a uvidíte, že na mnoha z nich spatříte nápis MADE IN CHINA.

Zamyslete se. Budu citovat další čínské rčení: „Je den, kdy máte své sítě usušit, a den, kdy máte své sítě rozhodit.“

Nyní je čas na rozhození sítí.

1. Investování: Od „Mao-caps“ ke „small-caps“*

Dva akciové trhy, tři pokud počítáte i hongkongský. Nejméně pět typů akcií, nehledě na ADR a různé fondy. Akcie, které můžete koupit mimo Čínu, ale jež nemůžete koupit, pokud jste v zemi, a akcie s odlišnými cenami na odlišných burzách. Nakupování části čínské prosperity je, jako téměř všechno ostatní co se týká Číny, mnohem těžším břemenem, než by mohlo být. Je to ale mnohem jednodušší, než se na první pohled zdá. A tento proces se pro zahraniční investory stává ještě dostupnějším prostřednictvím amerických brokerů, mezinárodních bank a internetu. Nenechte se proto zastrašit detaily: akcie je akcie, do kvalitní společnosti stojí za to investovat bez ohledu na to, kde je kótována. Než se ovšem rozhodnete jak investovat, pojďme si shrnout cestu, jakou se čínské burzy utvářely, a také kam by mohly v budoucnu směřovat.

Jak Čína převzala akcie

Zapomeňte na pandy nebo zlaté pagody. Na své třetí cestě do Číny v roce 1988 byla pro mě první čínskou atrakcí, kterou jsem chtěl osobně vidět, malá obchodní přepážka, kterou uvedla do provozu banka Industrial and Commercial Bank of China. Nebyl to ještě úplně opravdový akciový trh.

V roce 1986 neexistovaly žádné stroje na záznam objednávek a žádní brokeri, obchodovalo se jen s několika akciemi dvou společností, obrat byl malý a obchodních operací bylo jen třicet za den. Ačkoli Šanghaj kdysi hostila nejbohatší burzu v Asii, trvalo ještě další dva roky, než byla znovu řádně spuštěna. Přesto na mě tato nepopsatelná kancelář v malé budově na nedlážděné vedlejší ulici s hromadami vodovodního potrubí působila kouzlem kapitalismu opravdověji než všechny zrychlující elektronické telegrafy na světě. Právě zde se nacházel nefalšovaný mimoburzovní trh, kde se nakupuje a prodává v rámci jednoho jediného přečpaného pultu.

Když jsem toto místo, o němž se mi mimochodem zmínil jeden státní úředník, našel, nemohl jsem odolat a přidal jsem se k několika sta-

* pozn. překl.: v češtině doslova „Od ‚Maových kšiltovek‘ k ‚malým a středním podnikům““

tečným duším a nakoupil akciové certifikáty vytištěné na opravdovém papíře o velikosti mého maturitního vysvědčení. Nebylo zde nic „virtuálního“. Za pomoci svého překladatele a několika zbloudilých postarších gentlemanů v řadě za mnou, kteří si pamatovali staré burzy z doby před rokem 1949 a kteří si na stará kolena dopřávali trochu vzrušení, jsem se pokusil přes otevřenou přepážku umístit svůj vlastní příkaz prostřednictvím hubené paní úřednice, která z toho málem dostala šok. Zdálo se, že se bojí vzít si mé peníze – čínské poukázky, stejně dobré jako čínské poukázky kohokoli jiného – a musela to projednat s nadřízenými, protože jsem byl prvním „zahraničním přízrakem“, jenž se nad ní skláněl. Dokonce i poté, co s úsměvem souhlasila s dokončením obchodu, musela být samotná akcie a mnoho roztrhaných stvrzenek tenkých jako mucholapka předána početné skupině „hlavounů“ – úředníků rozdávajících razítka. Poté následovalo tolik cvaknutí korálek na ploše pracovního stolu, že jsem jim musel říct, ať sebou pohnou a dokončí transakci, než cena mé akcie vyskočí nahoru.

Když však bylo vše hotovo, byl jsem na sebe velmi hrdý. Držet kousek vzkvétajícího čínského experimentu v oblasti svobodných trhů bylo pro zarytého investora mnohem více vzrušující než uchopit jídelní hůlky. „Kěž bychom tak všichni společně zbohatli!“ řekl jsem té úřednici dva roky před skutečným otevřením šanghajské burzy. Jiskra v jejích očích značila, že možná právě pochopila.

Přál bych si, abych vám mohl říct, že ta jedna akcie neznámé banky má nyní hodnotu veškerého čaje v Šanghaji. Nemám tušení. Ani to nechci vědět. Je zarámovaná a visí mi na zdi. Pravděpodobně bude jednoho dne cennější jako sběratelský artefakt než jako akcie. V žádném případě ji nikdy neprodám, poté co mi řekli, že jsem byl prvním cizincem, který tam kdy nakupoval. Mohu vás však ujistit, že čínský „experiment“ akciových burz byl více než úspěšný. Během prvních dvanácti let se počet společností kótovaných na burze zvýšil z dvanácti až na skoro 1 400, počet investorů na čínských burzách vzrostl ze 400 000 na necelých 67 milionů – a to bylo dříve, než se daly na konci roku 2005 věci skutečně do chodu! Od roku 1991 do 2005 získaly společnosti na dvou burzách více než 150 miliard dolarů kapitálu. V září 2006 bylo na dvou burzách kótováno 1 377 společností s celkovou tržní kapitalizací 400 miliard dolarů.

Navzdory promarněným letům nestabilní politiky, odrážejícím nedostatek zkušeností a víry v tržní mechanismy, se již šanghajská akciová

burza (založená s další burzou v prosperujícím městě Šen-čen u jižních hranic země) stala burzou s druhou největší kapitalizací v Asii, s hodnotou přes 500 miliard dolarů, a postupně se vrací na výsostní pozici, kterou si držela před druhou světovou válkou.

Číňané jsou ve skutečnosti kapitalisty od pradávna. Je-li samotný kapitalistický systém jedním z mála vynálezů, kterým se Číňané nemohou chlubit, mají zajisté spoustu zkušeností se soukromým podnikáním – a, dáme-li jim čas, jej mohou dále zdokonalit. Dokonce i během posledních dnů upadající dynastie Čching (1644–1911), kdy rozpadající se feudální stát stárnoucí zámožné císařovny nechalo Čínu otevřenou drancování západními armádami, začaly některé čínské společnosti vydávat veřejné akcie jako prostředek získávání kapitálu pro expanzi. Na konci 60. let 19. století se začalo obchodovat s cennými papíry na trhu v Šanghaji. V červnu 1866 se v novinách v sekci „Podíly a akcie“ objevil seznam třinácti společností, včetně Hongkong and Shanghai Banking Corporation (globální HSBC, jak ji známe dnes). (NYSE začala fungovat v roce 1792.)

První společnost pro obchodování s akciemi byla založena v Šanghaji už v roce 1882. Evroptští a američtí podnikatelé založili v roce 1891, během boomeru těžebních akcií, Šanghajskou asociaci akciových brokerů (Shanghai Share Broker's Association), čínskou první akciovou burzu, a tím v prostředí rostoucího zájmu o mezinárodní vypořádání z dostupnili akcie pro cizince. V roce 1914 byl čínskou vládou schválen první zákon regulující obchodování s cennými papíry. V městech Tchien-ťin a Peking na severu Číny byly založeny malé burzy.

Šanghajská hlavní burza však od roku 1920 dominovala a v průběhu třicátých let vzkvétala, když Šanghaj, rozdělená na britskou, francouzskou a americkou zónu, dosáhla svého vrcholu jako „Paříž Východu“. Japonské bombardování a okupace v roce 1937 znamenaly definitivní konec veškerému investování a spekulacím horečkám. Zatímco malé burzy během chaotických dnů před komunistickým převratem a po něm v roce 1949 pokusily obnovit činnost, všechno co připomínalo podílové vlastnictví nebo obchodování na tři desetiletí zmizelo v důsledku kolektivizace a centrálního plánování ekonomiky vsudypřítomným Mao Ce-tungem.

Během fanatického období kulturní revoluce byli čínští občané pronásledováni za čtení západních románů nebo za to, že uměli hrát na klavír.